

De burgemeester en de

De lezers van het Burgemeestersblad zijn gewend dat hun blad elke keer een column van hun voorzitter bevat. Dit keer echter geen voorzitterscolumn van Bernt Schneiders, maar een artikel van de voorzitter van het Nederlands Genootschap van Burgemeesters, waarin hij ingaat op de burgemeesterspassages in de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen voor de komende Kamerverkiezingen van 12 september 2012.

In dit nummer van het Burgemeestersblad geen column over de stemcomputer. Als Genootschap hebben we nu wel voldoende naar voren gebracht dat we het stemmen met het rode potlood in deze tijd waarin bijna alles is gedigitaliseerd een beetje archaïsch vinden. Nee, de vraag is wat er bij de komende verkiezingen voor ons burgemeesters in het vat zit. Op het moment van schrijven zijn nog niet alle verkiezingsprogramma's bekend. Maar duidelijk is dat het draagvlak voor de door de Kroon benoemde burgemeester is verdwenen. Van de grote partijen toont alleen het CDA zich nog tevreden met de huidige situatie.

‘De continuïteit en de stabiliteit van het lokaal bestuur zijn er de laatste tijd niet op vooruitgegaan.’

Eigenlijk is dat vreemd! Het lijkt er juist op dat de manier waarop de burgemeestersfunctie zich de afgelopen jaren in Nederland heeft ontwikkeld steeds meer waardering geniet, zowel bij de lokale politiek als bij de bevolking. En dan doel ik vooral op het verbinden-de leiderschap dat politiek neutraal wordt uitgeoefend. Boven – of liever gezegd – tussen de partijen met een zekere onafhankelijkheid die wordt geborgd door benoeming door de Kroon. Maar uiteraard wel democratisch ingebed en dus onder de volledige werking van de vertrouwensregel die gebiedt dat de burgemeester moet opstappen als de raad het vertrouwen opzegt.

Algemeen belang

De continuïteit en de stabiliteit van het lokaal bestuur zijn er de laatste tijd niet op vooruitgegaan. Wethouders vallen bij bosjes en de doorstroming in de gemeenteraden is behoorlijk groot. De burgemeester

kan op dit vlak nog enige compensatie bieden. Waar het vertrouwen in politici helaas is afgenomen, lijkt dat voor de burgemeester een stuk minder te gelden. De verklaring daarvoor kan zijn dat de burgemeester wordt herkend als de behartiger van het algemene belang van de stad of het dorp, terwijl wethouders en raadsleden eerder worden gezien als behartigers van partijpolitieke belangen. Daarom moet je er goed over nadenken of je de huidige als neutraal herkende burgemeester om wil vormen tot partijpoliticus. Want dat is de consequentie van verkiezing in welke vorm dan ook.

Drang tot vernieuwing

Maar zoals gezegd, lijkt dit in de ogen van de meeste politieke partijen niet op te wegen tegen de drang tot vernieuwing zonder dat direct duidelijk is welk probleem in het lokaal bestuur hiermee wordt opgelost. Zo lezen we in het programma van GroenLinks dat er meer dualisme moet komen. De burgemeester mag geen voorzitter meer zijn van de raad. En tegelijkertijd schrijft men dat de burgemeester door de raad moet worden gekozen. Dat is ook het model dat de PvdA nu voorstaat. Men streeft naar vergroting van zeggenschap van burgers over de aanstelling van bestuurders, te beginnen met de burgemeester. Daarom zou de burgemeester door de raad gekozen moeten worden, direct na de gemeenteraadsverkiezingen. Kennelijk is het dan de bedoeling dat de burgemeester op een kieslijst heeft gestaan. De verkiezingsprogramma's van VVD, PVV en D66 zijn nog niet bekend, maar deze partijen hebben zich eerder uitgesproken voor de rechtstreeks door de bevolking gekozen burgemeester. Het geheel overziend vinden de partijen aan de linkerkant dat er een vorm van verkiezing door de raad moet komen, waardoor het ambt politiker wordt dan nu. De burgemeester van de coalitie die een nipte meerderheid in de raad heeft, zal het moeilijk krijgen en meer voorman of -vrouw van die coalitiepartijen zijn dan de bindend leider zoals we die nu kennen. De partijen aan

verkiezingen

de rechterkant willen een rechtstreeks door de bevolking gekozen burgemeester die per definitie veel politieke macht heeft. Hij stelt zijn eigen wethoudersploeg samen en moet in staat worden gesteld om zijn programma uit te voeren. Dat heeft uiteraard consequenties voor de raad en voor de wethouders die dan een flinke stap terug moeten doen.

Andere krachtsverhoudingen

Voor alle modellen is wel wat te zeggen. Misschien spreekt verdergaande politisering van het lokaal bestuur de kiezer meer aan? Misschien neemt de slagvaardigheid van het lokaal bestuur toe als we de burgemeester rechtstreeks kiezen en hem bekleden met veel politieke macht? Misschien willen meer mensen op een kieslijst als ze langs die route kans maken om burgemeester te worden? Maar dergelijke overwegingen lezen we vooralsnog niet in de programma's. En we lezen ook niet waarom het huidige burgemeesterschap zoals dat zich dat in de praktijk ontwikkeld heeft, moet worden aangepakt of aangepast. Dat is jammer. Het veranderen van de aanstellingswijze

'Voor ons Genootschap is dit altijd een lastig onderwerp.'

van de burgemeester betekent andere krachtsverhoudingen in het lokaal bestuur. Daar kun je voor kiezen, maar dan wel vanuit een visie op het functioneren van de lokale democratie, waarbij wordt aangegeven welke verbeteringen er naar verwachting van uit zullen gaan. Zonder daarbij de ogen te sluiten voor de risico's die er aan veranderingen kleven, zoals verder verlies van vertrouwen, intrede van populisme en de mogelijkheid het burgemeesterschap via dure campagnes te kopen.

*NGB-voorzitter Bert Schneiders:
'Goed nadenken of je de huidige als
neutraal herkende burgemeester om
wil vormen tot partijpoliticus.'*

Lastig onderwerp

Voor ons Genootschap is dit altijd een lastig onderwerp. In onze gelederen kennen we immers voor- en tegenstanders van alle verschillende aanstellingswijzen. Het lijkt me daarom niet verstandig om als bestuur tot een standpunt over dit onderwerp te komen. Maar aan de andere kant lijkt me er niets mis mee om constructief bij te dragen aan de discussie. Door de voordelen van de burgemeestersfunctie zoals we die nu kennen voor het voetlicht te brengen en door mee te helpen om de consequenties van de verschillende aanstellingswijzen op het lokaal bestuur te schetsen.' <

Bert Schneider,
Voorzitter Nederlands Genootschap van
Burgemeesters

De burgemeesterspassages uit de verkiezingsprogramma's kunt u inzien op www.burgemeesters.nl/verkiezingen2012.